

Derleme

SOSYAL HİZMET ve POZİTİVİST OKUL EKSENİNDE SUÇ OLGUSUNA ELEŞTİREL YAKLAŞIM

A Critical Approach to the Crime Concept under the Scope of Social Work and Positivist School

Merve Deniz PAK*

* Arş. Gör. Başkent Üniversitesi, Sosyal Hizmet
Bölümü

ÖZET

Kriminoloji, suç bilimi olarak tanımlanmakta olup suç olarak değerlendirilen tüm davranışları odak alan ve bu kavramlarla ilgili konuları etraflıca inceleyen bir disiplindir. Pozitivizm ise verilere dayanan olguların tarafsız bir yöntem aracılığıyla ölçülebilir hale getirilerek aralarında neden-sonuç ilişkisinin kurulması gerektiğini savunan bir akımdır. Bu bakış açısı kriminoloji disiplini pozitivist okulun kurulmasıyla beraber etkilemiş olup suç kavramı vesuğun nedenlerine ilişkin faktörleri ortaya koyan bir düşünce akımı olarak doğmuştur. Adli alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının yapacakları müdahalelerde kanıta dayalı uygulamalar gerçekleştirmek için eklektik bilgi temelini kullanmaları önemlidir. Bu yönden de suçun nasıl işlendiği kadar "su-

çun neden işlendiği" konusunda kriminolojide yeni bir akım başlatan pozitivist okulun suç olgusuna yönelik görüşleri ile sosyal hizmet mesleğinin ilke, değer ve işlevleri yönünden suç olgusuna bakış açısının karşılaştırılması bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışmada suç olgusutartışılarak kriminolojide yer alan pozitivist okul ile sosyal hizmet mesleğinin suçla yönelik bakış açısına ilişkin değerlendirme self determinasyon, kabul etme ve yargılayıcı olmayan tutum, damgalama ve dışlama ve çevresi içinde birey yaklaşımı temel alınarak yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Adli Sosyal Hizmet, Suç, Kriminoloji, Pozitivist Okul, Eleştirel Yaklaşım

ABSTRACT

Criminology is a discipline defined as criminal science, which focuses on all the behaviours that are judged as criminal and thoroughly examines the issues related to these concepts. Positivism is a movement that advocates making case-based events measurable by an impartial method and a cause-and-effect relationship between them must be established. This perspective has been influenced by the establishment of a positivist school of criminology discipline and has emerged as a movement of thought that sets out the factors related to the concept of crime and causes of crime. It is important that forensic social workers use the foundation of eclectic knowledge to perform evidence based applications in their interventions. In this respect, the main aim of this research is to compare the views of the positivist school, which started a new trend in criminology concerning not only how the crime was committed but also "why the crime was committed", on crime and the view of crime in terms of principles, values and functions of social worker. Under this scope, the crime concept is discussed and interrelated to social work profession considering self-determination,

acceptance and non-judgmental attitude, labelling and exclusions and individual's approach in his environment.

Keywords: *Forensic Social Work, Crime, Criminology, Positivist School, Critical Approach*

GİRİŞ

En temelde “yasalara, ahlaka, normlara veya törelere aykırı davranış” olarak tanımlanan ve insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülen “suç” kavramı, evrensel bir olgudur (Tutar, 2002). Toplumların tarihsel gelişim süreci incelendiğinde, suçun her tür sosyal yapıda, her zaman var olduğu görülmektedir (Gökçearslan Çifci, 2008: 22; Avcı, 2008:49-73). Günümüzde de suç olgusu hemen hemen her toplumun mücadelesi ettiği temel sorunlardan biri haline gelmiştir (Burkay, 2009:287).

“Suç bilimi” olarak tanımlanan kriminoloji “suç ve sapma olarak değerlendirilen tüm davranışları odağına alan ve bu kavramlarla ilgili konuları inceleyen” bir disiplindir (Dolu, 2009: 13). Kriminolojide, suçun nasıl tanımlandığı, suç kapsamı ve suça neden olan faktörlerin neler olduğu gibi konularda suç ve suçluluğun anlaşılmasına yönelik geliştirilen pek çok perspektif bulunmaktadır (Kızmaz, 2005: 349). Bu kapsamda suçun ne olduğu ve suçun nedenlerine ilişkin kriminoloji literatürünü etkileyen önemli perspektiflerden biri “Pozitivist Okul” olmuştur (Taylor, Walton ve Young, 2013: 12; Hagan, 2012: 35; Wright, 1986: 38).

Suçta nedenleri, sonuçları, bireysel ve toplumsal yaşam üzerinde yarattığı etkileri açısından bakıldığında oldukça karmaşık bir yapı sergileyen sosyal bir olgu olduğu görülmektedir (Yıldırım,

2014: 1-7). Bu bakış açısından hareketle birey, grup ve toplum dinamiklerini etkileyen suçun kavramsallaştırılmasında; suça yönelik çeşitli düzeylerde müdahalelerde bulunan sosyal hizmet mesleğinin önemli etkilerinin olması kaçınılmazdır. Bireyle, grupla, aile ve topluluklarla çalışmasının yanı sıra sosyal adaletin sağlanıp sosyal refah anlayışının geliştirilmesinde, insan haklarının korunmasında ve geliştirilmesinde mesleğin sorumlu olduğu görülmektedir. Bu nedenle, sosyal hizmet mesleğinde suçun nasıl ele alındığı, nasıl tanımlandığı ve suçun nedenlerine ilişkin kriminoloji literatüründe yer alan çeşitli bilgilere sahip olunması hem koruyucu önleyici hizmetlerde hem de sosyal hizmet uzmanları tarafından yapılacak mesleki müdahalelerde büyük önem arz etmektedir (Danış ve Şahbikan, 2014: 627-651; Greenwood, 2010).

Suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları diğer sosyal hizmet alanlarında olduğu gibi hem yapacakları mikro, mezo ve makro düzeylerdeki müdahalelerde müracaatçı ile beraber çalışarak en yüksek düzeyde fayda sağlamak hem de yapılan müdahaleleri değerlendirmek için bilgiye ihtiyaç duymaktadır (Yıldırım, 2014: 1-7). Bu kapsamda ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmak için suç davranışlarının nedenini açıklayan görüşlere bakıldığında, bu görüşlerin toplumlar arası ve toplumun kendi içerisindeki alt gruplara göre farklılıklar gösterdiği ve geçmişten günümüze kadar da pek çok yönden çeşitlendiği görülmektedir (Özkalp, 2002: 23-29; Özkan ve Gökçearslan Çifci, 2012: 149-160). Bu yönden de suçun nasıl işlendiği kadar suçun neden işlendiği konusunda 19. yüzyılda ortaya çıkan, kriminolojide suç olgusunu ele

alma yöntemi olarak tartışmalara neden olan ve kriminolojide yeni bir akım başlatan pozitivist okulun suç olgusuna yönelik görüşleri ile sosyal hizmet mesleğinin ilke, değer ve işlevleri yönünden suç olgusuna bakış açısının karşılaştırılması bu araştırmamızın temel amacını oluşturmaktadır.

Kriminolojideki pozitivist okulun suç olgusuna ilişkin ortaya koyduğu görüşlerin sosyal hizmet mesleğinin temel değer, ilke ve işlevleri açısından karşılaştırılması, suçlu bireyin davranışlarının analiz edilmesine, eklektik bilgi temelini genişlemesine ve kanıta dayalı sosyal hizmet uygulamasının gerçekleştirilebilmesine fırsat verecektir. Bu açıdan bakıldığında suçluluk alanında birey, aile, grup, topluluk ve toplumla çalışan sosyal hizmet uzmanları için suçun ne olduğu ve suçun nedenlerine ilişkin eleştirel bir bakış açısına dayanarak yapılan kanıta dayalı sosyal hizmet uygulaması, sosyal hizmet uzmanlarının sunmuş oldukları hizmetin kalitesinin artmasını sağlayacaktır (Polat, 2007: 34-42; Ayaç Doğan, 2014; Özkan ve Gökçearslan Çıfci, 2012: 149-160). Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanlarının yapacakları çalışmalarla beraber insan hakları çerçevesinde suçlu bireylerin insan onuruna uygun olarak yaşamlarını sürdürebilmelerinde ulusal ve uluslararası düzeyde yapılacak politika düzenlemelerinde kendilerine tanınan haklardan yararlanabilmelerinde, cezaevi sürecinde sağaltımlarını gerçekleştirip sosyal yaşam becerileri kazanabilmelerinde, ceza ve infaz alanını kapsayan nitelikte sosyal politikaların oluşturulmasında ve uygulanmasında etkili adımların atılacağı düşünülmektedir (Danış ve Şahbikan, 2014: 627-651; Kaya, 2014).

Pozitivizm (Olguculuk) Kavramı

Pozitivizm, “felsefede olgularla ilgili verilere dayanan, olgularla desteklenen ve deney konusu edilebilecek olgularla ilgili bilimsel bilginin tek sağlam bilgi türü olduğu” görüşünü ifade etmektedir (Atila Demir, 2009: 59-73). Pozitivizmin ortaya koyduğu bilim anlayışında, “olay ve olgular tarafsız bir yöntem aracılığıyla ölçülebilir hale getirilerek aralarında neden-sonuç ilişkisinin kurulması” gerekmektedir (Kuş, 2007: 19-41). Pozitivist yaklaşım, “beş duyu ile algılanamayan hiçbir şeyi bilimsel bilgi olarak kabul etmemekte” olup bu yönüyle “bilimi metafizikten, ahlakî değerlerden ve toplumsal kabullenenlerden ayırarak, yalnızca ölçülebilen şeylerden ibaret bilgi olarak” görmektedir (Akpolat, 2007: 53-87; Keyman, 1978: 17-55; Öktem, 1959: 272; Ozansoy, 1998: 45).

Genel olarak toplum bilimlerinde pozitivizmin Auguste Comte’un ortaya koyduğu görüşler ile beraber başladığı bilirse de literatürde pozitivizmin dar anlamıyla Comte ‘un felsefesi için kullanıldığı görülmektedir. Comte’un 1830 yılında yayınladığı altı ciltlik “Pozitif Felsefe Dersleri” isimli kitabının son üç cildinde insan düşüncesinin gelişimi üç devreye ayrılmaktadır. Birincisi; “bütün olguların olağanüstü nedenlerle açıklandığı teolojik dönem”; ikincisi; “eşya ve olguların görünümünün altında var olduğu düşünülen ilke ve idealleri esas alan metafizik dönem” ve üçüncüsü; “tarih, felsefe ve bilimde varsayıma dayanan her türlü yapıyı reddeden, olayların, gözlem ve karşılıklı ilişkilerinin araştırılması ile açıklanabileceğini kabul eden ve yöntem olarak da doğa bilimlerdeki yöntemi benimseyen pozitivist dördüncü dönem” (Keyman, 1978: 17-55; Sönmez, 2010: 161-163; Ergun, 2013:

59). Pozitivist yaklaşım, bu özelliği ile pek çok bilim dalını etkilemiştir. Bu bilim dallarından biri olan kriminoloji de pozitivistlikten etkilenen bir bilim dalı olmuştur. Kriminoloji teorileri ve uygulamaları pozitivistlikten etkilenerek “insan davranışlarını değişmeyen ve kesine yakın bir şekilde bilimsel yöntemler kullanılarak ulaşılmış sebep sonuç ilişkileriyle” açıklamak istemektedir. Bu nedenle pozitivistlik, kriminolojinin tarihsel gelişiminde oldukça önemli bir düşünce sistematiği ile uygulama pratiği halini almıştır (Özkalp, 2002: 23-29).

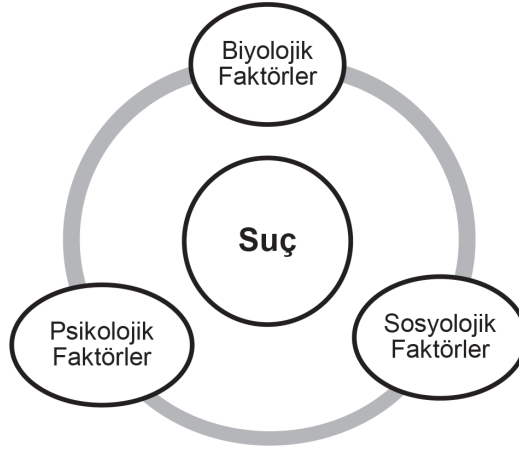
Pozitivist Okul

Pozitivist okul, 19.yüzyılda “akıl çağı” adı verilen sanayi devriminin orta döneminde pozitivist akımın etkisiyle ortaya çıkmış ve günümüzdeki kriminoloji biliminin oluşmasında etkili olan başlıca düşünce okullarından biri olmuştur (Topçuoğlu, 2014; Giddens, 2012: 122). Pozitivist okulun kurucusu Cesare Lombroso olup sonraları Raffaele Garofalo ve özellikle 1901 yılında yayınladığı “Kriminolojide Pozitivist Okul” adlı eseriyle Enrico Ferri tarafından geliştirilmiştir (Morrison, 1995: 28; Köni, 1956: 76-90). Pozitivist okula kullandığı kuramsal bilgi temeli ve araştırmalarının uygulamadaki yansımaları açısından bakıldığında; teorik yapı ile pratiklerin birbirine oldukça bağlı olduğu görülmekte; sosyolojik ve psikolojik bilgi temelini insan davranışlarının ölçülmesine yönelik metodolojide bilimsel bir statü taşıdığı savunulmaktadır. Aynı zamanda suç olgusu ve sapma davranışlarının belirleyici nedenleri, bu davranışları yapmaya eğilimli insanların fiziksel, genetik, psikolojik ya da ahlâki yapısında aranmasıyla ayırt edilmektedir. Bu açıdan hipotezin test

edilmesi, ampirik araştırma, sınıflandırma ve kategorileştirme yapılabilmesi bu yöntemin yol işaretleri olarak görülmektedir (Beşe, 2013:2-34).

“İnsan neden suç işler?” sorusu yıllar boyu insanların cevabını bulmaya ve suçu açıklamaya çabaladıkları bir soru olmuştur. Bu doğrultuda pozitivist düşünce okulunda en temel amacı bilimsel metodun kullanılması ile suç davranışının nedenlerinin açıklanmasıdır (Burkay, 2008: 1-15). Pozitivist okulda suçun neden meydana geldiğini açıklamada kullanılan yaklaşımlarda bireyin özgür iradesi dışındaki içsel ve dışsal etkilerin insan davranışını belirlemede çok önemli olduğu ön plana çıkmıştır (Dolu, 2009: 89-120). Bu yaklaşıma göre, insan doğasında davranışlar üzerinde “deterministik güçler” bulunmaktadır (Peters, 2012:237). Burada sözü edilen determinizm kavramı Türkçe literatürde “gerekircilik” olarak ifade edilmekte olup, olaylar arasındaki nedensellik ilişkisine vurgu yaparak, “meydana gelen tüm olayların daha önce gerçekleşmiş başka olayların kaçınılmaz sonucu olduğunu” savunmaktadır. İnsan davranışları da bu bakış açısından kökenlenerek ele alınmaktadır. Buna göre insan yaşamında bütün olayların ve davranışlarının belirli nedenleri bulunmakta olup insan kendi davranışlarını ve kararlarını özgürce ortaya koyamamaktadır. Çünkü insanda “özgür iradeden” söz etmek mümkün değildir. Bu yaklaşım durumu “biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörler” olarak ele almaktadır (Beşe, 2013: 2-34). Bu doğrultuda da pozitivist okul; “biyolojik pozitivistlik, psikolojik pozitivistlik ve sosyolojik pozitivistlik” olarak bölümlere ayrılmıştır (Ward ve Johnstone, 2010: 43; Topçuoğlu, 2014).

Şekil 1. Pozitivist Okula Göre Suça Neden Olan Faktörler

Pozitivist okul, suç olgusu kapsamında toplumun normlarını ve ahlaka aykırı olarak değerlendirilen davranışları odak almaktadır (Tümerkan, 1982: 51-71). Bu görüşe göre, toplumsal olayların bir nedeni olup zarar verici nitelikteki olayların son bulması isteniyorsa, bunlara neden olan etkenlere son verilmesi gereklidir. Aksi takdirde belli nedenler, belli sonuçlar doğuracaktır. Böylelikle suça neden olan etken ortadan kalkmadığından dolayı suç oluşmaya devam edecektir. Bu nedenle ceza hukuku alanında bireyin özgür iradesinden söz edilememektedir, çünkü bireyi suça iten onun kendi iradesi değildir. Birey özgür iradesi olmadan belli sebeplerin etkisi altında suç işlediğinden, toplum için tehlikeli bir kişi durumundadır ve bu nedenle kişinin cezalandırılması gerekmektedir. Pozitivist okul cezaları bireyselleştirmiş olup, cezalar belirlenirken suç işleyen bireyin kişisel özelliklerinin de göz önünde bulundurulmasına vurgu yapmıştır. Bilimsel araştırma konularının sadece suçla sınırlı kalmayıp; aynı zamanda

suç işleyen bireyin de değerlendirmeye alınmasını öne sürerek sosyal ve hukuki alanda olumlu katkılar yapmıştır (Karakehya, 2008: 87-108). Pozitivist okul suç işleyen bireylerin büyük bir kısmının “normal olmayan kimseler” olduğu görüşünü ortaya atmaktadır. Bu nedenle akıl hastası olan bireye bile ceza yaptırımı uygulanmalıdır. Suç işleyen kişiye verilen cezanın amacı ise toplumu korumaktır. Cezalandırma da bu nedenle tedavi edici olmalı ve cezaların belirlenmesinde uzman görüşü önem kazanmalıdır (Topçuoğlu, 2014; Türkçe Bilgi Ansiklopedisi, 2004).

Biyolojik Pozitivism

19. yüzyıldasuç olgusu üzerine düşünen çoğu kişinin, bazı insanların yalnızca biyolojik yönden suçlu olduklarını öne sürdükleri görülmektedir (Giddens, 2012: 125). Bu dönemin sonlarına doğru suçluluğun Avrupa’da hızla artması ve materyalist felsefe hareketleriyle, pozitif metodun bilimsel araştırmalarda uygulanmaya çalışılmasıyla beraber

klasik okulun görüşlerine karşı bir düşünce akımı oluşmuş ve bu durum da pozitivist okulun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler aynı zamanda da ceza hukuku üzerindeki çalışmaları yoğunlaştırmıştır (Tümerkan, 1982: 51-71). Kriminoloji ile ilgilenen adli tıp doktoru Cesare Lombroso'nun 1876'da yayınladığı "Suçlu İnsan" isimli kitabı da bu konudaki yeni görüş ve gelişmelerin başlangıcı olmuştur (Gibson, 2002: 11). Lombroso'ya göre toplumsal öğrenme suç davranışının ortaya çıkışını etkilese de daha çok suçlunun biyolojik bakımdan bozuk ya da kusurlu olduğu ve bu nedenle suçlu insanın "antropolojik bir tür" olduğu ifade edilmektedir (Yücel, 2008: 72 ; Giddens, 2000: 126).

Lombroso, Charles Darwin'in çalışmalarından etkilenip evrimci bir bakış açısıyla hareket ederek; suçlu bireylerin belirli anatomik özelliklerle belirlenebileceğine inanmaktadır (Walklate, 2005: 8). Tamamen antropolojik esaslara dayanan biyolojik okulun görüşlerine göre, suç işleyen insanın özgür iradesi yoktur ve suç doğuştandır. Lombroso'ya göre insan vücuduna ait fiziksel özellikler insan evriminin önceki aşamalarından kalan özellikler sergilemektedir. Doğuştan suçlu birey evrimleşme sürecini tamamlayamamış olup ilkel insanların "Fiziksel özelliklerine, zihinsel kapasitesine ve dürtülerine" sahiptir. Suçlu birey bulundurduğu bir takım "stigmaların" varlığıyla, örneğin uzun kol, kalın dudak, geniş çene kemiği, seyrek sakal ve kıvrımlı burun yapısına sahip olma ve acıya duyarsızlık gibi, belirlenebilir. Bireyin doğuştan ne kadar izi varsa, suçla dolu bir yaşam o kadar eğilimlidir görüşü hâkimiyet kazanmıştır (Zastrow, 2010: 411). Bu kapsamda Lombroso suçluların diğer

insanlara göre "evrimleşme sürecini tamamlayamamış 'insan-altı' (sub-human) dejenerer varlıklar" olabileceği düşüncesini benimsemiştir (Morrison, 2006: 128; Dolu, 2012a: 13). Lombroso bu görüşten hareketle deney ve gözlem (tümevarım) metodunu kullanarak şehir cezaevinde suç işlemiş İtalyan mahkûmlarının "kafatası ve alnın biçimi, çene büyüklüğü ve kol uzunluğu" gibi özelliklerini incelemiş ve bunları İtalyan askerlerin özellikleri ile karşılaştırmıştır (Dönmezer, 2002). Yaptığı çalışmanın sonucuna göre suçlular, suçsuz vatandaşlardan fiziksel özellikler açısından ciddi farklılıklar göstermektedir ve bu farklılıklar suç davranışının biyolojik nedenlerine işaret etmektedir (Vito ve Maahs, 2012: 15).

Lombroso, suçlu bireylerin kendilerinden önceki ilkel atalarına benzediği düşüncesiyle bu duruma "atavizm" adını vermiş; bu görüşünü yaptığı deneylerle destekleme çabasının yanı sıra, insanları fiziksel özelliklerine göre "suçlu ve suçlu olmayanlar" şeklinde sınıflandırmıştır. Fakat Lombroso'nun yaptığı bu çalışmalarda hangi bireyin ve hangi özelliklere sahip olanların veya suç işleme davranışında hangi kriterlerin bireylerin suç işleme tercihine etki ettiği ile ilgilenmediği görülmektedir (Knepfer ve Ystehede, 2013: 74). Lombroso, ortaya koyduğu atavistik insan tipi dışında istisnai olarak bu kapsama girmeyen bireylerin de suç davranışı sergilediğini gördüğünde, dört insan tipi daha kategorize ederek, atavistik anomaliye sahip olmayan suçluları da: "Deli suçlular, kriminaloidler, adli suçlular ve ihtiras suçluları" kategorileri içinde ele almıştır (Andrews ve Bonta, 2015: 96; O'Brien ve Yar, 2008: 88). Deli suçlular, atavistik insan tipindeki

gibi doğuştan suçlu kabul edilmemiş, bu bireylerin“yaşadıkları kötü olaylar ve travmalar sonucu beyin yapılarında değişiklik olan ve bu değişiklik sonucu ahlak değerlerini hiçe sayarak suç işleyen insanlar” oldukları ifade edilmiştir. Kriminaloidler, “suçu alışkanlık haline getirenler” olarak sınıflandırılmış, ne deli ne fiziksel anormalliklere sahip ne de doğuştan suçlular olarak nitelendirilmişlerdir. Bu tip suçlular “diğer suç işleyenlerle birlikte vakit geçiren ve suçu diğer suçlulardan öğrenenlerdir” (Wikipedia, 2013). Adli suçlular, “yanlışlıkla ve istemeden kanunların suç saydığı eylemleri işleyerek suçlu sıfatını alanlar” olup fiziki herhangi bir anomaliye sahip değildirler. İhtiras suçluları ise “düşüncesizce hareket eden, sinirli yapıda ve tahrik edildiklerinde suç işleyen” insanlardır (Dolu, 2012a: 13).

Kriminal antropolojinin kurucusu olarak bilinen Lombroso'nun bu alandaki çalışmaları pozitivist kriminolojinin de temel taşolarak kabul edilmektedir. Özellikle biyolojik pozitivism kapsamında ortaya konulan fikirlerin hem kriminoloji biliminde hem de 1900'lerden itibaren ceza hukuku üzerinde oldukça etkili olduğu görülmektedir. Biyolojik pozitivismle başlayan kriminal alandaki deterministik akım daha sonraları metodoloji açısından tartışmalara neden olmuş ve psikoloji ve sosyoloji temelli çalışmaları da kapsayacak şekilde gelişerek devam etmiştir (Sözer, 2012: 2-18).

Psikolojik Pozitivism

Pozitivist okulda ele alınan biyolojik yaklaşım, daha çok bireyi suça yönelten anatomik özelliklere vurgu yaparken, psikolojik yaklaşım suç olgusunu

açıklamada bireyi temel alarak kişilik tipleri üzerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda bireysel özellikler ve davranışlarda oluşan bireysel farklılıklar incelenmektedir (Wortley, 2011: 10; Özkalp, 2002: 23-29). Dolu (2012a: 13) “Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji” adlı kitabında suçu açıklayan psikolojik yaklaşımları: “(1) Psikanaliz ve suç, (2) zekâ ve suç, (3) genel kişilik özellikleri ve suç, (4) ahlaki gelişim ve suç olmak” üzere dört grupta toplamıştır. Zastrow'a göre ise suç davranışını anlamaya yönelik psikolojik yaklaşımlarda “psikanalitik bakış, bastırılmış öfke ve içsel konuşma” da bulunmaktadır (Zastrow, 2010: 415).

Pozitivist akımda suçu ele alan psikolojik yaklaşımlarda, suçun nedenlerini anlamak için odak noktası “bireysel farklılıklar” olupyaşamdaki sosyal faktörlerinin insan davranışlarını etkilediği düşüncesi hakimdir (Beşe, 2013:2-34). Buradan hareketle psikolojik yaklaşım, bazı bireylerin “şiddete başvurmaya ve saldırgan tutumlar sergilemeye daha yatkın olduklarını, bazı kişiliklerin empati ve duygu derinliğinden yoksun oldukları için” bu özelliklere sahip bireylerin suç işleme yatkınlıklarının diğer kişilere oranla daha fazla olduğunu savunmaktadır (Türkçapar, 2002). Bu modellerin ortak özelliğine bakıldığında ise suçu, bireyin “iç dünyasında yaşadığı çatışmalar, sosyalleşme sürecinde karşılaşılan problemler, düşük zekâ ve ahlaki gelişim seviyesi” ile ilişkilendirerek değerlendirdikleri görülmektedir (Sözer, 2012: 2-18).

İlk kriminolojik araştırmaların çoğunlukla cezaevleri, ıslahevleri ve akıl hastaneleri gibi temelde rehabilitasyon hizmetlerini kapsayan kurumlarda yapıldığı görülmekte ve bu dönemlerde

suçluların davranışlarının daha çok “psikopatolojik bakış açısıyla” ele alındığı bilinmektedir (Cohen, 2014: 269-280). O dönemlerde yapılan çalışmalarda suçlu bireylerin bir bölümünde “ahlakdışı ya da psikopat kişilik biçimlerinin” ortaya çıkabileceği ileri sürülmüştür. Psikopatlık kavramı, anti-sosyal kişilik bozukluğunu ifade etmekte olup, “yeterince sosyalleşmemiş ve sürekli olumsuz ve istenmeyen davranışları nedeniyle toplumla çatışma halinde olan bireyler” psikopat olarak adlandırılmakta ve bu kişilerin toplumsal normlara uymada sorun yaşadıkları ifade edilmektedir. Daha geniş bir bakış açısında psikopat kişilik özelliği gösteren bireylerin toplum normlarına uymama, bencil, duygusuz, duyarsız ve sorumsuzca davranışlar sergileme, dürtüleri ile hareket etme, verilen cezalardan ders almama, pişmanlık duygularından yoksun olma gibi yönleri karakterize edilmektedir (Beşe, 2013: 2-34). Bu doğrultuda da psikopat eğilimleri olan bireyler şiddet içeren suç davranışları göstermeye yatkındır (Özben, 2013). Bu nitelikte olduğu düşünülen bireylerde yapılan incelemelerin hemen hepsinin hapisanedeki mahkûmlar üzerine olduğu ve bu bireylerin kişiliklerinin kaçınılmaz olarak olumsuz biçimde sunulduğu ifade edilmektedir. Bu yaklaşım pek çok tartışmayı beraberinde getirmiştir. Eğer aynı nitelikler olumlu bir biçimde nitelenirse farklı bir algı oluşacaktır. Bu nedenle bu şekilde etiketlenen insanların suça eğilimli olduklarını açıklayan hiçbir gerekçe yoktur (Giddens, 2000: 127; Giddens, 2012: 125).

Psikolojik pozitivizmin ilerleyen dönemlerde derinden etkilendiği “psikanalitik bakış açısı”, daha çok yirminci yüzyılın

başlarında Sigmund Freud’un öncü çalışmasını gerçekleştirdiği çeşitli hipotezlerden oluşmaktadır. Bu hipotezler genel olarak insan doğasının, temel olarak karakterde yer alan anti-sosyal ve ahlakdışı id güdüleri tarafından büyük oranda belirlendiği düşünülerek; süperegodaki baskılayıcı güçlerin ve egonun id ve gerçeklik arasındaki idden gelen içgüdüsel, anti sosyal isteklerini kontrol etmekte zayıf kaldığında suç davranışlarının ortaya çıkacağını varsaymaktadır (Comer, 1995: 21; Marcel, 1953: 85). Bu kuram mevcut davranışın büyük olasılıkla erken çocukluk deneyimleri tarafından kontrol edildiğini ortaya koymaktadır. Sapkınlık ve suç davranışlarının bilinçaltı çatışmaların, saplantıların ve baskılanan travmatik deneyimlerin sonucu olarak meydana geldiği düşünülmektedir (Ogden, 1992: 517). Bastırılmış öfke kuramına göre ise bastırılmışlığın çoğu kez saldırgan bir tutumu kışkırttığı öne sürülmektedir. Böylece şiddet, bastırılmış bir durum tarafından üretilen gerginliğin serbest bırakılma biçimi olarak görülmektedir. İç diyalog kuramı ise suç işlemenin ardında yatan dürtüleri tanımlamaya yönelik bir yaklaşım olup, bu kurama göre herhangi bir suç eyleminin nedenleri suç işleyen kişinin o esnada öncelikli olarak ne düşündüğünün incelenmesiyle belirlenebileceğini ileri sürmektedir (Zastrow, 2010: 420).

Sosyolojik Pozitivizm

Pozitivist okulda suçun nedenlerini ele alan biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar, özellikle bireysel özellik ve farklılıklar üzerinde odaklanmışlardır. 19.yüzyılın sonu ve 20.yüzyılın başlarından itibaren, suç ve sapma davranışlarının nedenleri bireysel özelliklerden

ayrı olarak, “sosyolojik” yönleri ile de araştırılmaya başlanmıştır (Yıldırım, 2014: 1-7; Giddens, 2012: 128). Kriminoloji literatüründe sosyolojik yaklaşımın öncüleri “Andre-Mitchel Guerry (1802-1866) ve Adolphe Guetelet (1796-1874)” olup; Adolphe Quetelet, ilk “sosyal kriminolog” olarak kabul edilmektedir. Suç davranışının nedenlerini açıklamada bireyi yerine toplumu meydana getiren gruplara vurgu yapan Quetelet, bireyin sosyal davranışının tahmin edilebilir, düzenli ve anlaşılabilir olduğunu ileri sürerek, “toplum suçlu hazırlar, suçlu ise ancak bir araçtır” ifadesi ile sosyoloji temelli suç teorilerinin özünü ortaya koymuştur (Beirne, 1987: 1140; Geleri, 2012: 34-58).

Pozitivist okulda sosyolojik yaklaşım, bireyleri suça yönelten toplumsal faktörler üzerine odaklanmaktadır. Bu bakış açısına göre suçun nedenine ilişkin açıklamalar sosyolojik olmak zorundadır, çünkü suçun neden ve nasıl işlendiği toplumda bulunan kurumların özelliklerine bağlıdır. Bu düşünceye göre suç olgusu tüm toplumlarda görülmekte olup bu davranışların toplumsal açıdan faydalı olabilen işlevleri bulunmaktadır. Suçun çatışmayla olan ilişkisini odak alan bu kuram; çatışmanın sosyal tabakalar arasında kişisel nitelikte ve özellikle ekonomik çıkarlarla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Suçun nedenlerinin daha iyi anlaşılması için de çatışma noktalarının analiz edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır (Giddens, 2012: 129; Giddens, 2000: 125; Zastrow, 2010: 453).

Sosyolojik teoriler, suç olgusunun nedenlerini ele alırken toplumsal ve kültürel faktörlere odaklanmışlardır. Bu açıdan bakıldığında suçun anlamlandırılmasında “bireyin ait olduğu sosyal

sınıf, demografik özellikler, bireyi etkileyen her türlü siyasi, kültürel, etnik, dinsel, coğrafi, kurumsal ve çevresel yapı, işsizlik, göç, konutlaşma sorunları, geniş çaplı sosyal hareketler, sosyal yapı ve sosyal işleyiş” gibi pek çok etkeni barındıran sosyal gerçekliğin tamamını değerlendirilmesi gerekmektedir (Burkay, 2009: 287-323; Tümerkan, 1982: 51-71; Yılmaz, 2006: 1-2; Hagan ve Palloni, 1999: 618). Bu faktörler sosyal ve kültürel çevredeki kriminojen koşullar olarak kabul edilmekte ve bu koşullar bir araya geldiğinde suç işleme davranışına uygun ortamın oluşmasına zemin hazırladığı ileri sürülmektedir (Geleri, 2012: 34-58). Buradan hareketle suç davranışını incelemede ele alınan kriminojen etkilerin, bireyi içinde yaşadığı çevre ile etkileşim halinde olduğunu düşünerek sosyal bir olgu olarak değerlendirdiğini söylemek mümkündür (Dolu, 2012b: 31).

Suç işleme davranışının nedenlerini açıklama konusunda sosyolojik teoriler farklı şekillerde sınıflandırılrsa da özellikle sosyal yapı teorileri ve sosyal süreç teorileri pozitivist okul akımında ön plana çıkmaktadır (Vold, 1958: 552; Yücel, 2008: 130). Sosyal yapı teorileri; suç davranışının ele alınmasında bireyin içinde bulunduğu sosyal yapı ile ilişkisini inceleyerek bireyin hangi durumlarda suç işleme davranışları gösterdiğini, sosyal yapının özelliklerinin neler olduğunu ve sosyal yapı değiştiğinde suç oranlarının nasıl farklılaştığını araştırmaktadır (Demirbaş, 2002; Geleri, 2012: 34-58; Akels, 2010: 2). Sosyal yapı teorilerinin öncüsü sosyolog Emile Durkheim olup daha sonraları Talcott Parsons ve Robert Merton bu düşünce ekolünü devam ettirmiştir (Erikson, 1962: 307-309). Durkheim

suç çalışmalarında “anomi” tanımlamasından hareketle suç olgusuna yaklaşmıştır. Anomi, “bir toplumda sosyal ilişkileri düzenleyen normların ve kural- ların etkilerinin modernleşme ve sosyal değişme gibi süreçlerin ya da çeşitli faktörlerin zayıflaması ya da etkisiz hale gelmesi sonucunda sosyal çöküntü, sosyal karmaşa ya da toplumsal çatışma halini” ifade etmektedir. Farklı bir ifadeyle anomi kavramı, “toplumsal davranış standartlarının ve ortak değerlerin kaybolması sonucu sosyal düzenin bozulması” olarak da ele alınmaktadır. Anominin oluşmasıyla beraber toplumsal yaşamda “kualsızlık ve normsuzluk duygusu” ortaya çıkmakta ve daha sonrasında intihar, sapma ve suç gibi davranışlar artmaktadır (Durkheim, 2002: 52; Elgaz, 2009; Ergun, 2013: 69; Giddens, 2000: 125; Giddens, 2012: 126). Sosyal yapı teorilerinin temelinde, suçu bir sosyal sapma biçimi olarak ele alan Durkheim, suçun tüm toplumlarda görüldüğünü ifade etmektedir. Bununla beraber suç olgusu da toplumdan topluma şekil değiştirmektedir (Yıldırım, 2014: 1-7). Bu özelliği ile suç, toplumun kültürel yapısının bir parçası niteliğindedir. Suç davranışı her yaştaki ve cinsiyetteki bireylerde, her sosyal grupta meydana gelmektedir; bu nedenle suç davranışı normal ve insan doğasının bir parçası olarak görülmelidir. Suç davranışlarının ortaya çıkması gerekli ve faydalı olup suç, fonksiyonel bir özellik taşımakta ve toplumda kültürel değer ve normların yerleşmesini sağlamaktadır (Cordella ve Siegel, 1996: 81; Durkheim, 2002: 53; Geleri, 2012: 34-58).

Sosyal süreçler, toplumdaki bireylerin rolleri ve etkileşimleri ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Bireyler içerisinde yer

aldıkları sosyal gruplarda yer alan diğer bireylerle karşılıklı etkileşimleriyle bağlanma ilişkisi kurulmasıyla beraber fonksiyonel ve dinamik bir durum oluşmaktadır. Sosyal süreç teorileri de buradan hareketle odağına sosyal etkileşim süreçlerini alarak kanunlara uyan bireylerin suçlu bireylere dönüşmesine neden olan etkenleri araştırmaktadır (Giddens, 2000: 129; Geleri, 2012: 34-58). Sosyal süreç teorileri kapsamında ilk olarak odakta yer alan sosyal öğrenme kuramı, suç işleme davranışlarının ve suçlu bir bireyin belirli bir “öğrenme süreci” sonucu ortaya çıktığını ileri sürmekte olup bireylerin “anti-sosyal, sapkın ya da suçlu kişi ve gruplarla iletişimlerinin olmasını, bireyin suç işlemeye eğilimli hale gelmesinde temel bir risk faktörü” olarak görmektedir (Bandura, 1971: 100).

Sosyal süreç teorileri kapsamında ele alınan diğer kuramlardan sosyal kontrol teorilerine göre ise bireylere tersi öğretilmedikçe anti-sosyal davranışların sergilendiği, suç işlemeye toplumdaki değer, norm ve kurumların etkisinin olduğu ve bu nedenle sosyal denetim olgusunun olduğu temel alınmaktadır. Bu teoriye göre bireylerin; aile, okul, arkadaş gibi sosyal çevresinin yanı sıra din ve diğer örgütler gibi geleneksel yapılara bağlılıklarının güçlü olması suç işlemeyi engelleyici bir faktör oluşturmaktadır (Kızmaz, 2005: 353; Akels, 2010: 5). Sosyal süreç teorilerinden sosyal etiketleme ve damgalama teorilerine göre ise bireylerin diğer insanlar tarafından etiketlenme ve damgalanmalarının suç işleme davranışları üzerinde etkili olduğu, sapkın veya suçlu olarak etiketlenmenin, kişileri de “toplumdan dışlandıkları” yönünde bir duyguya kapılmalarına yol açtığı ve

bu duygu da, bireylerin suçlu gruplarla etkileşimde bulunmalarında etkili olduğu ileri sürülmektedir (Gökulu, 2010: 209-226; Shoham ve Rahav, 1982: 258; Ulusoy, 2006: 21-31).

Sosyal Hizmet ve Pozitivist Okul Ekseninde Suç Olgusuna Eleştirel Yaklaşım

Sosyal hizmet uygulamalı bir bilim dalı olup; "bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumun iyilik halini artırmak için sosyal değişime, insan ilişkilerinde sorun çözmeye, güçlenmeye ve özgürleşmeye katkı sağlayan bir meslektir. Sosyal hizmet, insan davranışı ve sosyal sistem teorilerinden yararlanarak, insanların çevreleriyle etkileşim kurdukları noktalara müdahale etmektedir. Sosyal hizmet mesleğinde insan hakları ilkeleri ve sosyal adalet temeldir" (Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu, 2001). Sosyal hizmet mesleği bireylerin toplum içerisindeki işlevselliğini etkileyen birey ve çevresi arasındaki etkileşimi odak noktasına almaktadır. Sosyal hizmetin nihai amacı, müracaatçıların etkileşimlerini artırarak birey, grup ve toplum düzeyinde sorun çözme kapasitesini artırmak, yaşam kalitesini iyileştirmek ve tam iyilik halini sağlamaktır. Sosyal hizmet, hümanist yaklaşımı benimseyen ve profesyonel değerlerden bağımsız olarak düşünülmemeyen bir meslektir. Bu değerlerin temelinde insanın değer, onur ve haysiyeti yer almaktadır. Uygulamanın temelinde ise genel olarak toplumun, daha özelden müracaatçı ve sosyal hizmet uzmanının değerleri bulunmaktadır (Özateş, 2010: 85-97).

Türkiye'de suç işleme oranlarının her geçen gün arttığı ve cezaevlerinin

dolduğu bilinmektedir. 2015 yılı itibarıyla Adalet Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Türkiye cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü olarak 159 bin kişinin bulunduğu ve yıllara göre bu sayının arttığı belirtilmiştir (Bozdağ, 2015). Sosyal hizmet uzmanları; sosyal hizmet mesleğinin amacı, odağı, hedefleri ve uyguladığı psikososyal sağaltım açısından suçluluk alanında çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda denetimli serbestlik, aile ve çocuk mahkemeleri, ceza infaz kurumları ve çocuk eğitim evleri gibi pek çok kurumda ve süreçte etkin rol oynamaktadır (Şeker, 2012: 100-118). Suç olgusuyla ilgili sosyal hizmet uzmanları hem sosyal hizmet mesleğinin uygulamadan getirdiği bilgi birikiminden hem teorik çerçeveden hem de kriminoloji gibi diğer disiplinlerden elde ettiği eklettik bilgi temelinin kullanmaktadır (Buz ve Akçay, 2015: 149-161; Duyan, 2012: 83-85; Duyan, Sayar ve Özbulut, 2008: 34). Bu perspektifte odak mesleklerden biri olan sosyal hizmetin bilgi temeli suçluluk alanına bakış açısında oldukça önem kazanmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin suçluluk alanında müracaatçılarıyla iş birliği içerisinde olarak yapacakları çalışmalar birincil olarak koruyucu- önleyici, ikincil olarak tedavi edici ve iyileştirici, üçüncül olarak ise geliştirici-değiştirici kapsamda olabilmektedir. Bu doğrultuda sosyal hizmette hem planlı müdahalenin gerçekleştirilmesi hem de kanıta dayalı uygulama yapılabilmesi için suç olgusuna ilişkin nedenlerin ele alınması oldukça önemlidir. Kriminoloji literatüründe yer alan pozitivist okul, suç davranışının nedenlerinin araştırılması yönünde etkili olan ve suçluluk alanında yeni bir akım başlatan bir ekol olmuştur. Bu çalışmada dapoitivist okul ve sosyal hizmet

mesleğinin suça yönelik bakış açısına ilişkin değerlendirme self determinasyon, kabul etme ve yargılayıcı olmayan tutum, damgalama ve dışlama ve çevresi içinde birey yaklaşımı çerçevesinde yapılmıştır.

Self Determinasyon

Sosyal hizmet uzmanları, müdahalelerini gerçekleştirirken müracaatçı sistemlerinin “kendi kararını verme hakkını” (self determinasyonunu) temel değer olarak kabul etmektedir (Şahin, 2009: 87-97). Amerikan Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW) sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılara karşı etik sorumlulukları arasında self determinasyonu “sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların self determinasyon hakkına saygı duyar, bu hakkı geliştirir ve müracaatçılara amaçlarını tanımlama ve açıklığa kavuşturmalarında yardım eder” açıklaması ile ifade etmektedir (NASW, 1996). Bununla beraber self determinasyon, “kişinin istediklerini yapması veya istediği kişi olması, kendi istek, tercih ve kararlarına göre bireysel davranışlarını geliştirme durumu, tüm insanların kendi değer, amaç ve bireysel seçimleri ile uyumlu davranma hakkı olarak” da ele alınmaktadır (Şahin, 2009: 87-97; Öztürk, 2009: 105-115). Pozitivist okulun biyolojik bakış açısında buna karşıt olarak bireyin özgür iradesinin olmadığı, insan davranışlarının ve alınacak kararların özgürce ortaya konmadığı düşüncesi savunulmaktadır. Biyolojik pozitivismde suçlu bireylerin belirli anatomik özelliklerle belirlenebileceğine inanılmakta; suç işleyen insanın özgür iradesinin olmadığı ve suçun doğuştan kaynaklandığı öne sürülmektedir. Sosyal hizmet perspektifinde ise bireyin suç işleme

davranışında zihinsel süreçlerinin, düşünerek hareket etme yeteneğinin ve suç davranışı sergilemede kendi kararlarını verebilme iradesine sahip olduğu düşünülmektedir (Ersoy Yılmaz, 2015: 122-136). Sosyal hizmet uzmanlarının bu noktada müracaatçıların kendi kararlarını verebilmesi için, sorunların çözümü için ihtiyaç duyulan uygun kaynaklara ulaşım hakkında bilgilendirilme yapmaları, alternatif çözüm yolları üretmeleri için yardım etmeleri ve bunların sonuçları hakkında müracaatçıyı bilgilendirilmeleri ön plana çıkmaktadır (Öztürk, 2009: 105-115).

Kabul Etme ve Yargılayıcı Olmayan Tutum

Sosyal hizmet mesleği, hümanistik yaklaşımı benimseyerek her bireyin insan olmasından kaynaklanan saygı ve onura sahip olduğu düşüncesini temel almaktadır. Bu kapsamda müracaatçıları yargılamadan, koşulsuz olarak zayıf ve güçlü yönleri, uygun ve uygun olmayan özellikleriyle, insan varlığına ilişkin hayşiyeti ve kişisel değerleri çerçevesinde kabul etmektedir. Kabul etme ilkesi, sosyal hizmet uzmanın “müracaatçısını önyargı ve kişisel yargılardan uzak tarafsız bir şekilde” değerlendirmesine dayanmaktadır (NASW, 1996; Öztürk, 2009: 105-115).

Pozitivist okul bakış açısında suçlu bireyin vücudunda bulunan bir takım izler sebebiyle, örneğin uzun kol, kalın dudak, geniş çene kemiği, seyrek sakal ve kıvrımlı burun yapısına sahip olma ve acıya duyarsızlık gibi, belirlenebildiği, bireyin doğuştan ne kadar izi varsa, suçla dolu bir yaşama o kadar eğilimli olduğu ileri sürülmektedir (Zastrow, 2010: 453). Sosyal hizmet uzmanı,

müracaatçısını kabul ederken ön yargı ile yaklaşmamakta ve hümanistik bakış açısına bağlı kalarak, müracaatçının sahip olduğu fiziksel özelliklere yönelik herhangi bir kişisel yargıda bulunmadan onu kabul etmesi gerekmektedir. Bu açıdan özellikle suç işleyen bireyle çalışırken bu tutum sorun ve ihtiyaçların belirlenip uygun müdahale planlarının geliştirilmesinde etkili olmaktadır.

Damgalama ve Dışlanma

Bireyler toplumsal normları ihlal ettiğinde, suç veya sapma davranışları sergilediğinde “suçlu birey” damgası alabilmektedir. Birey bu etiketi zaman içerisinde içselleştirerek bu durumu kişiliğinin bir parçası haline getirebilir ve normalleştirebilir. Bu noktada da meydana gelen damgalama ile suç davranışının etkilenecek yeniden üretilmesi mümkün olabilmektedir. Çünkü bu bakış açısında rehabilite edilmesi gereken birey tam aksine toplum dışına itilmekte ve suç davranışına sevk edilmektedir. Bu damga zaman içerisinde bireyin kimliği haline dönüşerek bireyin toplumdan dışlanmasına neden olabilmektedir. Bu durumda ise toplum içinde birey olarak var olmakta zorluk çekmekte, iş bulamama, sosyal çevre ile ilişki kuramama, arkadaşlık edememe ve en önemlisi kendini gerçekleştirme gibi konularda problemler yaşamaktadır (Göksu ve Karakaya, 2001: 27-43). Pozitivist okul bireyin sahip olduğu bir takım özellikler nedeni ile doğuştan suçlu olduğunu savunarak suçlu bireye karşı damgalayıcı tutum sergilemektedir. Sosyal hizmet uzmanları mesleğin temelindeki bakış açısından hareketle “tutum, karar ve eylemlerinde sosyal adaletsizlikle mücadele etmekte olup özellikle incinebilir, baskı altındaki birey

ve gruplarla birlikte ya da onlar adına toplumsal değişmeyi sağlamak için çaba göstermektedir.” Bu kapsamda da sosyal hizmet mesleği suçluluk alanında damgalamanın önlenmesi noktasında etkin rol oynamaktadır (Ersoy Yılmaz, 2015: 122-136).

Çevresi İçinde Birey Yaklaşımı

Sosyal hizmet perspektifinde yer alan ekolojik yaklaşıma göre bireyler sosyal bir varlık olarak kabul edilmektedir. Buna göre suç davranışını ortaya çıkan faktörler bireyin yanı sıra içinde yaşadığı çevreyle olan etkileşiminden de kaynaklanıyor olabilir. Buradan hareketle sosyal hizmet mesleğinin bakış açısından suç olgusu, “bireysel değil bir sosyal sorun” olarak değerlendirilmektedir. Pozitivist okulda biyolojik ve psikolojik yaklaşımların daha çok bireyin fiziksel özelliklerinin, ruhsal patolojilerinin ve kişilik tiplerinin üzerine odaklandığı görülse de sosyal hizmet, suç olgusunu bir sosyal sorun olarak tanımlayarak; suç işleme davranışını bireyin içinde yaşadığı fiziksel ve sosyal çevre ile etkileşim halinde ele alarak; bu etkileşim çerçevesinde gerçekleşen “sosyal bir olgu” olarak değerlendirmektedir. Sosyal soruna bakışta suç davranışının tüm toplumu ilgilendirdiği fakat hem soruna yönelik (niteliği, yoğunluğu ve şekli gibi) hem de toplumsal olarak algılanması ve yorumlanması bakımından toplumlar arası farklılıkların olduğu öne sürülmektedir. Bu farklılığın nedeni, tarihsel süreçte her toplumun kendine özgü olarak geliştirdiği kültüre, geçmişe ve değer ve normlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bir eylemin suç sayılabilmesi için bulunduğu bölgenin değerlerine, normlarına, geleneklerine, kültürüne ve o davranışın daha önce

yaşanma durumu ile verilen bireysel ve toplumsal tepkilere bakılması gereklidir. Tüm bunlardan dolayı suça neden olan faktörler ve suç türleri ancak o bölgenin özellikleri dikkate alındığında anlamlı olarak değerlendirilmektedir (İçağasioğlu Çoban ve Akgün, 2011: 63-78). Pozitivist okul anlayışına göre belli nedenlerin belli sonuçları doğurduğu ifade edilmektedir. Eğer toplumda suç olgusunun son bulması isteniyorsa bunlara neden olan kriminojen etmenlerin belirlenip ortadan kaldırılması gerekmektedir. Sosyolojik pozitivist yaklaşımda ise toplumun suçu hazırladığı, suçlunun ise bir araç olduğu ifade edilmektedir. Sosyal hizmet bakış açısına göre ise; toplumda belli kriminojen etmenler varsa da bunlar bir risk oluşturmakla beraber bir toplumu oluşturan tüm bireylerin bu etmenlerden etkilenip suç davranışları sergilemedikleri düşünülmektedir. Burada bireyin çevresi içerisinde ele alınıp özgür iradesinin bulunduğu savunulmaktadır. Bu durum sosyal hizmetin temel değerlerinden biri olan toplumu oluşturan tüm bireylerin birbirinden farklı olduğu ve bireyin "biricikliği" ilkesini desteklemektedir. Bu noktada pozitivist okulun savunduğu diğer bir bakış açısı olan; "eğer birey doğuştan suçluysa gelecek nesillere bu durum genetik olarak aktarılacaktır" düşüncesine zıt bir düşünce çerçevesinden bakılmalıdır. Çünkü suçgenetik bir faktör olarak aktarılsaydı bir çocuğun ebeveynleri suç işliyorsa çocuğun da suç işleme davranışını kesin olarak sergilemesi gerekirdi. Fakat bu durumun bilimsel olarak gerçekliği bulunmamaktadır. Bu noktada da bireyin kendi kararını verebilme ilkesi ön plana çıkmaktadır. Diğer bir bakış açısına göre ise; psikolojik pozitivist yaklaşımda bireyin kişisel özelliklerinin suç

davranışını sergilemede önemli olduğu ileri sürülmektedir. Lakin herhangi bir kişilik özelliğinin kalıtım yoluyla aktarıldığına dair kesin bir kanıt olmamakla beraber kişilik özelliklerinin açıklanmasında sosyal ve kültürel etkenlerin göz ardı edildiği düşünülmektedir (Giddens, 2000: 128). Sosyal hizmetin temel perspektiflerinden olan ekolojik yaklaşıma göre ise bireyler içerisinde yaşadıkları çevre ile etkileşim halinde olurlar. Bu durum suç işleme gibi riskli davranışları beraberinde getirir de özgür bir varlık olan insan kendi kararlarını vererek seçimlerini yapabilir.

SONUÇ

İnsanın yeryüzündeki var oluşundan beri suç olgusunun da var olduğu bilinmektedir. Günümüzde de tüm dünyada ve Türkiye'de suçluluk oranları hızla artmaktadır. Bu durum suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ilgisini çekmekte ve suçluluk bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları müdahalelerini gerçekleştirmek için bilgi, beceri ve değer temeline ihtiyaç duymaktadır. Bu kapsamda sosyal hizmet mesleği bilgi temelini oluştururken hem alanda yapılan uygulamalardan elde edilen bilgilerden hem sosyal hizmetin kuramsal bilgi temelinden hem de kriminoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerden yararlanmaktadır. Suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları için suç bilimi olarak adlandırılan kriminolojiden elde edilen bilgiler oldukça önemlidir.

Kriminoloji literatüründe yer alan akımlardan olan pozitivist okul, suçun açıklanmasında sistematik bir çerçeve

sunmaktadır. Pozitivist okulun en temel misyonu suç olgusunu neden-sonuç ilişkisi içerisinde ele almasıdır. Bu bakış açısına göre suç olgusunun ortaya çıkmasında biyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörler üzerinde durulmalıdır. Bu kapsamda pozitivist okuldasuç davranışını ele alan ilk teorilerin genellikle suçun nedenini tek bir faktörle açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Örneğin;biyolojik pozitivistde suç davranışı sergileyen bireyin vücut yapısı, genetik anormallikleri, psikopatolojiler, fiziksel anormallikler gibi faktörler o kişinin “suçlu” olmasında doğuştan getirdiği damgalarıdır ve o kişinin suç işlemede etkili olmaktadır. Daha sonraları ise; geliştirilen psikolojik ve sosyolojik teorilerde ise suçun daha çok neden-sonuç ilişkisi içerisinde çevrenin de etkisi düşünülerek ele alındığı görülmektedir.

Sosyal hizmet mesleğinin odağında toplum içerisinde yaşayan bireylerin çevre ile olan etkileşimlerinde sorun yaratan noktalara müdahale edilmesi bulunmaktadır. Suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları için sorun yaratan etkileşim alanlarının neden-sonuç ilişkisi kurularak ele alınması yapılacak müdahaleler için önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında kriminoloji literatüründe yer alan pozitivist okul ile sosyal hizmet mesleğinin suç olgusuna yönelik farklı bakış açılarının olduğunu da görmek mümkündür. Örneğin biyolojik pozitivism, bireylerin suç işleme davranışlarının doğuştan getirdikleri stigmatalardan kaynaklandığını ifade etmektedir. Sosyal hizmet bakış açısına göre ise suç davranışını ortaya çıkaran faktörler,bireysel özelliklerin yanı sıraçevre içinde yaşadığı çevreyle olan etkileşiminden de kaynaklanıyor

olabilir. Bu noktada biyolojik pozitivism ortaya koyduğu “suçlu insan” profili sosyal hizmet bakış açısına göre bireyi damgalayıcı bir yapı sergilemektedir. Sosyal hizmet mesleğindeğer temelinde insanın değer, onur ve haysiyeti yer almaktadır. Buradan hareketle suçluluk alanında damgalamanın önlenmesindesosyal hizmetin savunuculuk rolü üstlenen bir meslek olması dolayısıyla biyolojik pozitivist okulun görüşlerinden ayrılmaktadır. Bu noktada da sosyolojik pozitivismin ortaya koyduğu sosyal süreç ve sosyal yapı teorilerinin suç davranışının irdelenmesinde bireyin içinde bulunduğu sosyal yapı ile ilişkisini kurarak bireyin hangi durumlarda suç işlediğini, sosyal yapının özelliklerinin neler olduğunu ve sosyal yapı değiştikçe suç oranlarının nasıl farklılaştığını araştırması sosyal hizmet uzmanları tarafında yapılacak uygulamalar için çevresi içinde birey yaklaşımı göz önüne alındığında önemli olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları için etkili ve kanıta dayalı sosyal hizmet müdahalelerinin gerçekleştirilmesinde suç olgusuna dair neden-sonuç ilişkilerinin kurulması önemlidir. Bu noktada da kriminoloji literatüründe yer alan pozitivist okulun görüşleri adli sosyal hizmet alanına katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Akels, R. L. (2010). *Social Learning And Social Structure: A General Theory Of Crime And Deviance*. New Jersey: Transaction Yayınları.

Akpolat, Y. (2007). Durkheim'dan Giddens'a Pozitivist Sosyoloji. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,10(2), 53-87.

- Andrews, D. A. ve Bonta, J. (2015). *The Psychology Of Criminal Conduct*. Abingdon: Taylor& Francis Yayınları.
- Atila Demir, S. (2009). Sosyal Bilimlere Eleştirel Bir Bakış: Frankfurt Okulu Ve Pozitivizm Eleştirisi. *Sakarya Üniversitesi Dergisi*, 2, 59-73.
- Avcı, M. (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 49-73.
- Aytaç Doğan, P. (2014). *Çocuk Mahkemeleri*.
- Erişim Tarihi: 2 Kasım 2015
- <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/cocuk-mahkemelerishuz.doc>
- Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. New York: General Learning Corporation.
- Beirne, P. (1987). Adolphe Quetelet And The Origins Of Positivist Criminology. *American Journal Of Sociology*, 92(5), 1140-1169.
- Beşe, E. (2013). İnsan Niçin Suç İşler? Suçun Nedenselliğine İlişkin Temel Yaklaşımlar. E. Beşe, A. Geleri, & F. Tepecik (Düzenleyen) içinde, *Suç Önleme Modelleri* (S. 2-34). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Bozdağ, B. (2015). *Tutuklu Ve Hükümlü Sayısını Açıklandı*.
- Erişim Tarihi: 26 Kasım 2015.
- <http://www.hurriyet.com.tr/bozdag-tutuklu-ve-hukumlu-sayisini-acikladi>
- Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç. *Ethos: Felsefe Ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 2(4), 1-15.
- Burkay, S. (2009). Sosyal Problem Görünümüyle Sapma Ve Suç. (Ediör; N. Adak) içinde, *Sosyal Problemler Sosyolojisi* (S. 287-323). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Buz, S. ve Akçay, S. (2015). Sosyal Hizmet Araştırmasında Etik. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 26(1), 149-161.
- Cohen, S. (2014). Kriminolojinin Başarısızlıkları. (Düzenleyen: T. Topcuoğlu) *Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Dergisi*, 269-280.
- Comer, R. J. (1995). *Abnormal Psychology*. New York: W. H. Freeman Yayınları.
- Cordella, P. ve Siegel, L. (1996). *Readings in Contemporary Criminological Theory*. Virginia: Northeastern Üniversitesi Yayınları.
- Daniş, M. Z. ve Şahbikan, İ. (2014). Suça Sürüklenmiş Çocukların Yeniden Toplum-sallaşma Sürecinde Ve İnsan Hakları Bağlamında Sosyal Hizmet Yaklaşımlarının Yeri Ve Önemi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(18), 627-651.
- Demirbaş, T. (2002). *Suçun Nedenleri – Suç Etiolojisi*. Erişim Tarihi: 24 Kasım 2015 http://www.kriminoloji.com/sucun_nedenleri_sosyolojik_ve_sosyopskolojik_nedenler-timur_demirbas.html
- Dolu, O. (2009). Rasyonel Bir Tercih Olarak Suç: Klasik Okul Felsefesinin Suçu Açıklama Ve Önleme Kapasitesinin Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(4), 89-120.
- Dolu, O. (2012a). *Suç Teorileri* (Cilt 4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dolu, O. (2012b). Kriminolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği: Kriminoloji Bilimine Giriş. Düzenleyen: O. Dolu, A. Geleli, & F. Tepecik) içinde, *Suç Önleme Modelleri* (S.13). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Dönmezer, S. (2002). *Kriminolojinin Tarihi*.
- Erişim Tarihi: 1 Kasım 2015
- http://www.kriminoloji.Com/Kriminolojinin_Tarihi-Sulhi_Donmezer.Html
- Durkheim, E. (2002). *İntihar*. (Çevirmen: Ö. Ozankaya) İstanbul: Cem Yayınları.
- Duyan V., Sayar, Ö.Ö. ve Özbulut, M. (2008). *Sosyal Hizmeti Tanımak Ve Anlamak*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Genel Merkezi Yayınları.
- Duyan, V. (2012). *Sosyal Hizmet; Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Anka-

- ra: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayınları.
- Elgaz, Y. (2009). *Sosyolojik Suç Teorileri*. Erişim Tarihi: 24 Kasım 2015
- Suç ve Sosyoloji:
<http://yusufelgazblogu.blogspot.com.tr/2009/10/sosyolojik-suc-teorileri.html>
- Ergun, D. (2013). *100 Soruda Sosyoloji El Kitabı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Erikson, K. T. (1962). Notes On The Sociology Of Deviance. *The Society For The Study Of Social Problems*, 9(4), 307-314.
- Ersoy Yılmaz, S. (2015). Sosyal Hizmet Etiğine İlişkin Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 122-136.
- Geleri, A. (2012). Suç Önlemede Temel Yaklaşımlar. (Düzenleyen: O. Dolu, A. Gelleli, & F. Tepecik) İçinde, *Suç Önleme Modelleri* (S. 34-58). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Gibson, M. (2002). *Born To Crime: Cesare Lombroso And The Origins Of Biological Criminology*. West Port: Praeger Yayınları.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (Düzenleyen: H. Özel, & C. Güzel) Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırımızı Yayınları.
- Gökçearsan Çifci, E. (2008). *Kapkaç Suçundan Hüküm Giyenlerin, Sosyo-Demografik Özellikleri, Sosyal Dışlanma Süreçleri, Suç Ve Diğer Sapma Davranışlar Açısından İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Göksu, T. ve Karakaya, M. (2001). Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11(4), 27-43.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme Ve Suç İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.
- Greenwood, B. (2010). *What Is A Social Worker's Position In Criminal Justice?*Erişim Tarihi: 12 Kasım 2015
<http://work.chron.com/social-workers-position-criminal-justice-23582.html>
- Hagan, F. E. (2012). *Introduction to Criminology: Theories, Methods, And Criminal Behavior* (8. Baskı). California: Sage Publications.
- Hagan, J. ve Palloni, A. (1999). Sociological Criminology And The Mythology Of Hispanic Immigration And Crime. *Society For The Study Of Social Problems*, 617-632.
- İçağasioğlu Çoban, A. ve Akgün, R. (2011). Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlülerin Psikososyal Durumlarının Saptanması Ve Sosyal Desteklerinin Belirlenmesi. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 22(2), 63-78.
- Karakehya, H. (2008). Modern Cezalandırma Sistemlerinin Büyük Anlatıları. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 116(1), 87-108.
- Kaya, Ö. F. (2014). *Suç Alanı Ve Sosyal Hizmet*.
 Erişim Tarihi: 13 Kasım 2015
<http://www.yalihakuyuk.com/2014/01/10/suc-alan-ve-sosyal-hizmet/>
- Keyman, S. (1978). Hukuki Pozitivizm. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 78(1), 17-55.
- Kızmaz, Z. (2005). Kriminolojide Yeni Yönelimler: Bütünleşik (Integrated) Suç Kuramları-I. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 349-377.
- Knepper, P. ve Ystehede, P. J. (2013). *The Cesare Lombroso Handbook*. Londra: Taylor& Francis Yayınları.
- Köni, B. (1956). Kriminoloji. *Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi*, 11(2), 76-90.
- Kuş, E. (2007). Sosyal Bilim Metodolojisinde Paradigma Dönüşümü Ve Psikolojide Nitel Araştırma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 19-41.

- Marcel, H. (1953). *Psychoanalysis And Social Work*. Oxford: International Universities Press.
- Morrison, W. (1995). *Theoretical Criminology From Modernity To Post-Modernism*. Londra: Cavendish Publishing.
- Morrison, W. (2006). *Criminology, Civilization And The New World Order*. Abingdon: Taylor& Francis Yayınları.
- O'Brien, M. ve Yar, M. (2008). *Criminology: The Key Concepts*. Londra: Taylor& Francis Yayınları.
- Ogden, T. H. (1992). The Dialectically Constituted/Decentred Subject Of Psychoanalysis: I. The Freudian Subject. *The International Journal Of Psychoanalysis*, 73(3), 517-526.
- Ozansoy, C. (1998). Bilimde Değer Sorunu Ve Pozitivizm İlişkisi Üzerine Bazı Gözlemler. *nkara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 47(1), 37-48.
- Öktem, N. (1959). Hukuksal Pozitivizm Akımı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 271-299.
- Özateş, A. (2010). Sosyal Hizmet Etiğinin Felsefi Temelleri. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 85-97.
- Özben, M. (2013). *Suç ve Toplum*.
Erişim Tarihi:22 Kasım 2015
www.ataturkuni.net/.../attachment_2861
- Özkalp, E. (2002). Sosyolojinin Ortaya Çıkışı Ve Kuramsal Yaklaşımlar. E. Özkalp İçinde, *Davranış Bilimlerine Giriş* (S. 23-29). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Özkan, Y. ve Gökçearsan Çifci, E. (2012). Sosyal Hizmette Kanıta Dayalı Uygulamalar: Sosyal Hizmet Eğitimi Açısından İrdelemesi. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 149-160.
- Öztürk, A. B. (2009). Sosyal Hizmet Etiğinin Farklı Yaklaşımlar. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 105-115.
- Peters, T. (2012). *Playing God?: Genetic Determinism And Human Freedom*. New York: Taylor& Francis Yayınları.
- Polat, G. (2007). Kanıta Dayalı Sosyal Hizmet Uygulaması. *Sağlık Ve Toplum Dergisi*, 17(3), 34-42.
- Shoham, S. G. ve Rahav, G. (1982). The Stigma Theory Of Crime And Social Deviance. *National Criminal Justice Reference Service*, 258.
- Sönmez, V. (2010). Auguste Comte (1798-1857): Pozitivizm (Olguculuk). *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(3), 161-163.
- Sözer, M. A. (2012). Kriminolojinin Dünü, Bugünü Ve Geleceği: Kriminoloji Bilimine Giriş. A. Dolu İçinde, *Kriminoloji* (S. 2-18). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şahin, F. (2009). Sosyal Hizmette Kendi Kaderini Tayin Hakkı. *Aile Ve Toplum*, 87-97.
- Şeker, A. (2012). Sosyal Hizmet Alanları 2. İ. Tomanbay İçinde, *Sosyal Hizmete Giriş* (S. 100-118). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Taylor, I., Walton, P. ve Young, J. (2013). *The New Criminology: For A Social Theory Of Deviance* (40.Baskı). New York: Routledge Press.
- Topçuoğlu, T. (2014). *Kriminolojide Pozitivist Okul*.
Erişim Tarihi: 1 Kasım 2015
http://hukuk.istanbul.edu.tr/wp-content/.../kriminoloji-1_30ekim2014.pdf
- Tutar, E. (2002). *Kriminoloji Nedir?*
Erişim Tarihi: 16 Kasım 2015
<http://www.kriminoloji.com/> Adresinden Alındı
- Tümerkan, S. (1982). Klasik, Pozitivist Okullarda Ve Toplumsal Savunma Hareketinde Ceza Sorumluluğunun Esası. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 48(1), 51-71.

- Türkçapar, H. M. (2002). *Şiddet Ve Düşünce*.
Erişim Tarihi: 22 Kasım 2015
[http://www.kriminoloji.com/siddet_ve_du-
sunce-hakan_turkcapar.htm](http://www.kriminoloji.com/siddet_ve_du-
sunce-hakan_turkcapar.htm)
- Türkçe Bilgi Ansiklopedisi. (2004).
Erişim Tarihi: 2 Kasım 2015
http://www.turkcebilgi.com/pozitivist_okul
- Amerikan Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği. (NASW) (1996).
Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Etik Kodlar. <https://www.socialworkers.org/pubs/code/code.asp>
- Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu. (IFSW). (2001).
<http://ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/> Adresinden Alındı
- Ulusoy, D. (2006). Gençlerin Sapma Davranışlarına Yönelmelerinde Etiketlenmenin Etkisi: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 21-31.
- Vito, G. F. ve Maahs, J. R. (2012). *Criminology: Theory, Research, And Policy*. Sudbury: Jones& Barlett Learning Yayıncılık.
- Vold, G. B. (1958). *Theoretical Criminology*. Oxford: Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Walklate, S. (2005). *Criminology: The Basics*. New York: Taylor&Francis Yayınları.
- Ward, T. ve Johnstone, G. (2010). *Law And Crime*. Hull: Sage Publications.
- Wikipedia. (2013). *Wikipedia Özgür Ansiklopedi*.
Erişim Tarihi: 22 Kasım 2015
<https://en.wikipedia.org/wiki/criminaloid>
- Wortley, R. (2011). *Psychological Criminology: An Integrative Approach*. Abingdon: Taylor& Francis Yayınları.
- Wright, T. R. (1986). *The Religion Of Humanity: The Impact Of Comtean Positivism On Victorian Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yıldırım, A. (2014). Sosyo-Kültürel Yapı Ve Suç Olgusu Arasındaki İlişki: Malatya İli Örneği. *Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 1-7.
- Yılmaz, G. (2006). *Türkiye'de Suç Ve Suçluluk Olgusunun Kentleşme Bağlamında İrdelenmesi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Yücel, M. T. (2008). *Kriminoloji*. Ankara: Afşar Matbaacılık.
- Zastrow, C. (2010). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.